КУРЦИО МАЛАПАРТЕ, ТАЈ ПРОКЛЕТИ ТОСКАНАЦ

Верност својим пламеновима

„Ништа нас не импресионира више од усамљене манифестације слободног људског чина онда када је истина суспендована и када неизрецива горчина сведочи о дубини пораза. Тако нам данас ‚Кожа' долази као предсказање наше трагедије и отрежњујући увид у размеру катастрофе поражене Европе. Помаже нам да схватимо понешто од онога што нам се дешава и суочава нас са ценом заблуда. То је већ много, у овом свету без оријентира"

Пише: Драган Ћирјанић

Као што се вра-ћа-мо гра-до-ви-ма ко-је во-ли-мо, та-ко се ра-до вра-ћа-мо и књи-га-ма ко-је су нас фа-сци-ни-ра-ле и њи-хо-вим ауто-ри-ма, ста-рим при-ја-те-љи-ма, ко-ји се ука-зу-ју као стра-жа-ри на ку-ла-ма јед-не има-ги-нар-не тврђа-ве, чу-ва-ри оно-га што зо-ве-мо „das in-ne-re Re-ich". Јед-на од та-квих је *Ко-жа* Кур-ци-ја Ма-ла-пар-теа, у из-да-њу „Укро-ни-је" – Цен-тра за из-у-ча-ва-ње Тра-ди-ци-је. Ова из-да-вач-ка ку-ћа, за са-да не-ве-ли-ком збир-ком из-да-ња, са си-гур-но-шћу мар-ки-ра ду-хов-ну ма-пу ма-ње

по-зна-те Евро-пе.

Ско-ро по-ла ве-ка је про-шло од по-след-њег из-да-ња Ма-ла-пар-те-о-ве *Ко-же* код нас, ре-мек де-ла јед-ног од нај-зна-чај-ни-јих европ-ских пи-са-ца но-ви-јег до-ба, а да ни ма-ло ни-је из-гу-би-ла од сви-ре-пе сна-ге ли-ри-ке и сја-ја исти-не. Чи-та-мо је у но-вом кљу-чу, са ис-ку-ством нај-но-ви-јих по-ра-за ко-ји у мно-го-ме ко-ре-спон-ди-ра-ју са оку-па-ци-јом по-сле Дру-гог европ-ског гра-ђан-ског ра-та.

Ни-шта нас ви-ше не им-пре-си-о-ни-ра не-го уса-мље-на ма-ни-фе-ста-ци-ја сло-бод-ног људ-ског чи-на, ка-да је исти-на су-спен-до-ва-на и ка-да не-из-ре-ци-ва гор-чи-на све-до-чи о ду-би-ни по-ра-за. Та-ко нам да-нас *Ко-жа* до-ла-зи као пред-ска-за-ње на-ше тра-ге-ди-је и отре-жњу-ју-ћи увид у раз-ме-ру ка-та-стро-фе по-ра-же-не Евро-пе. По-ма-же нам да схва-ти-мо по-не-што од оно-га што нам се де-ша-ва и су-о-ча-ва нас са це-ном за-блу-да. То је већ мно-го, у овом све-ту без оријентира.

Ко же-ли упо-зна-ти по-след-њи ро-пац Евро-пе, мо-же се упу-сти-ти у чи-та-ње *Ко-же*, где ће се сва-ком стра-ни-цом сна-жно осе-ћа-ти ис-хо-ди-шта да-на-шњег па-да.

Бол-ном искре-но-шћу ср-ца ко-је је из-гу-би-ло илу-зи-је, ис-пи-су-је Ма-ла-пар-те да-не ха-о-са и по-чет-ка кра-ја Евро-пе ко-ју је во-лео. Чо-век ко-ји је био све-док и бо-љих да-на и бо-љих љу-ди, пре-ци-зно-шћу се-и-змо-гра-фа, по-тре-сном ли-ри-ком и сар-ка-змом хва-та скри-ве-ну исти-ну и не-ви-дљи-ва кре-та-ња, ко-је мо-же-мо схва-ти-ти је-ди-но кроз па-ра-докс.

Пра-во је вре-ме за по-нов-ну по-ја-ву код нас ово-га пи-сца ко-ји људ-ском ме-ром са-гле-да-ва ру-ше-ви-не. Пи-сац по-ра-же-них, ко-ји је са-чу-вао дис-тан-цу и ко-ји се не за-ва-ра-ва јав-ним исти-на-ма и де-кла-ра-ци-ја-ма по-бед-ни-ка. Пи-сац по-ра-же-них, ко-ји са-жа-ље-ва по-бед-ни-ке, јер је остао су-пер-и-ор-ни-ји од њих. Са-мо је наш Цр-њан-ски слич-но мо-гао да ви-ди и огор-че-но-шћу по-ра-же-них ба-цио сен-ку на ла-жни сјај по-бед-ни-ка.

За-што Ма-ла-пар-те? „За-то, јер је Бо-на-пар-те већ за-у-зе-то”, об-ја-шња-ва свој псе-у-до-ним Курт Зу-херт, али-ас Кур-цио Ма-ла-пар-те, син Аустри-јан-ца и Ита-ли-јан-ке, То-ска-нац из Пра-та. До-ду-ше, Дра-гош Ка-ла-јић је тврдио да је

Ма-ла-пар-те ван-брач-ни син кне-за Тру-бец-ко-ја. Мо-же би-ти да је та-ко. То об-ја-шња-ва ње-гов ско-ро сло-вен-ски стил пи-са-ња и ду-би-ну са-о-се-ћа-ња, та-ко свој-стве-ну Ру-си-ма. Моћ раз-у-ме-ва-ња чак и Со-вје-та по-сле ра-та и ко-му-ни-стич-ке Ки-не са-мо на-из-глед је кон-тра-дик-тор-на за чо-ве-ка ка-кав је био Ма-ла-пар-те.

Жи-вот је од-ви-ше дра-го-цен да би био пред-ви-дљив. Тре-ба би-ти ве-ран сво-јим пла-ме-но-ви-ма. Ма-ла-пар-те при-па-да ге-не-ра-ци-ји ка-ље-ној у ва-тра-ма Пр-вог свет-ског ра-та. Као да је био пред-о-дре-ђен за ин-тен-зив-ност, кон-тра-дик-тор-ност, за-нос и пат-њу.

ЉУД-СКА МЕ-РА ЗА РУ-ШЕ-ВИ-НЕ

Но-шен ве-тро-ви-ма мла-до-сти, на-дах-нут да-нун-ци-јев-ским „не-до-сти-жним жи-во-том”, од-ла-зи као до-бро-во-љац са ше-сна-ест го-ди-на у Фран-цу-ску, у рат, где би-ва ра-њен и од-ли-ко-ван у бор-би са да-ле-ко ја-чим не-при-ја-те-љем, по-ка-зу-ју-ћи хлад-но-крв-ност и из-у-зе-тан елан.

По-сле ра-та по-ста-је ита-ли-јан-ски ата-ше за кул-ту-ру у Вар-ша-ви. По по-врат-ку у Ита-ли-ју, сту-па у ре-до-ве фа-ши-стич-ке стран-ке и ис-ти-че се у обла-сти-ма пу-бли-ци-сти-ке и ли-те-ра-ту-ре. Го-бе-ти га је опи-сао као „нај-ја-че пе-ро ита-ли-јан-ског фа-ши-зма”. Ма-ла-пар-те је су-ви-ше сло-бо-дан дух, да би га пар-ти-ја од-ре-ђи-ва-ла.

По-сле по-ра-за у би-ци код Ко-ба-ри-да, због па-ци-фи-стич-ког де-фе-ти-зма у са-мој Ита-ли-ји, пи-сао је... „Био сам уве-рен да у Ита-ли-ји не-по-сред-но пред-сто-ји на-ци-о-нал-на ре-во-лу-ци-ја, ко-ју би из-ве-ли пра-ви рат-ни-ци – то јест пе-ша-дин-ци; дру-гим ре-чи-ма, ре-во-лу-ци-ја се-ља-ка... Једна ан-ти-про-ле-тер-ска и ан-ти-бур-жо-а-ска ре-во-лу-ци-ја... из-ми-ре-ње се-о-ског, ге-ор-гич-ког се-љач-ког ду-ха

с хе-ро-и-змом пле-ме-ни-те кр-ви; јед-но ан-ти-по-ли-тич-ко вра-ћа-ње Ван-де-је (сим-бол кон-тра-ре-во-лу-ци-је у Фран-цу-ској – прим. Д. Ћ.), но-ви при-род-ни и ово-зе-маљ-ски дух кон-тра-ре-фор-ма-ци-је." Слич-но за-па-жа-ње мо-гло би се од-но-си-ти и на на-шу Ср-би-ју, да-нас и ју-че, ко-ја је су-ви-ше ду-го у са-мрт-ном за-гр-ља-ју бур-жо-а-ско-ле-ви-чар-ских вред-но-сти што у крај-њем ис-хо-ду во-де смр-ти Др-жа-ве и На-ци-је.

Ма-ла-пар-те сје-ди-њу-је у се-би, са-мо на-из-глед кон-тра-дик-тор-на, осе-ћа-ња то-скан-ства и ко-смо-по-ли-ти-зма. Био је ис-так-ну-ти про-та-го-ни-ста кул-тур-ног по-кре-та стра-па-е-зе (покрајинство), спрам по-кре-та стра-ћи-та (ур-ба-ни). Уз мно-го жа-ра у по-ле-ми-ка-ма и мно-го-број-ним дво-бо-ји-ма, Ма-ла-пар-те, мај-стор скан-да-ла, у по-ли-ти-ци те-жи пер-ма-нент-ној ре-во-лу-ци-ји, пер-со-ни-фи-ку-ју-ћи ди-на-мич-ни иде-а-ли-зам. У фа-ши-зму је ви-део рас-кид са ја-ло-вим ин-те-лек-ту-а-ли-змом и тру-лим пар-ла-мен-та-ри-змом, као бес-крај-ном игром гње-ца-во-сти и ла-жи.

Ако се иче-га гну-шао, то је мли-та-вост и осред-њост бур-жо-а-зи-је. У фа-ши-зму је ви-део хе-рој-ску по-бу-ну... „Озбиљ-ни, хлад-но-крв-ни љу-ди ди-жу гла-ве по-сле ду-гог сна и сво-јим ру-ка-ма об-на-вља-ју зе-мљу; они су увек исти, увек има-ју исти из-глед, са-мо им се име-на ме-ња-ју... Фа-ши-стич-ка ре-во-лу-ци-ја је про-цес це-ло-ви-тог пре-и-спи-ти-ва-ња са-да-шњих гра-ђан-ских, кул-тур-них, по-ли-тич-ких и ду-хов-них вред-но-сти, ко-ре-ни-те и објек-тив-не кри-ти-ке са-да-шњег об-ли-ка гра-ђан-ског жи-во-та, све-га мо-дер-но-га... Ко-на-чан циљ те фа-ши-стич-ке ре-во-лу-ци-је је-сте об-на-вља-ње на-ше при-род-не и исто-риј-ске ци-ви-ли-за-ци-је ко-ја је би-ла уни-же-на по-бе-до-но-сним успо-ном вар-вар-ства у мо-дер-ном жи-во-ту."

Ан-ти-кон-фор-ми-зам га до-во-ди у су-коб са ета-бли-ра-ном стру-јом фа-ши-стич-ког по-кре-та, ко-ме је при-шао из иде-а-ли-зма. Фа-сци-на-ци-ја жи-во-том ко-ји пул-си-ра во-ди-ла га је стра-сти ства-ра-ња не-чег но-вог из тру-ле-жи бур-жо-а-ске осред-њо-сти, увек по пра-ви-лу на-пу-шта-ју-ћи та-бор по-бед-ни-ка. Ко-ли-ко је пре-зир био јак, ви-ди се и по то-ме што је по-сле Дру-гог ра-та, по-сле по-ра-за Евро-пе, при-шао и са сим-па-ти-ја-ма пи-сао о ко-му-ни-зму у Со-вјет-ском Са-ве-зу и Ки-ни.

Скан-да-ли, но-ви ча-со-пи-си ко-је по-кре-ће, пу-то-ва-ња, љу-бав-не аван-ту-ре, пам-фле-ти, за-тво-ри и пе-то-го-ди-шње про-гон-ство у ко-је га ша-ље не-ка-да на-кло-ње-ни Му-со-ли-ни, ис-пу-ња-ва-ју ме-ђу-рат-ни пе-ри-од, до-но-се-ћи му ста-тус сло-бод-ног чо-ве-ка: „Увек по-не-што до-би-је-мо; ако ни-шта дру-го, оно бар свест о соп-стве-ном роп-ству по ко-јој се сло-бо-дан чо-век одва-ја од дру-гих... Свој-стве-ност чо-ве-ка ни-је да жи-ви сло-бо-дан у сло-бо-ди, већ сло-бо-дан у за-тво-ру."

САЖАЉЕЊЕ ЗА ПОБЕДНИКЕ

Тех-ни-ка др-жав-ног уда-ра (1931), чуд-на књи-га ко-ја пра-ти успе-шне пре-вра-те и ефи-ка-сне од-бра-не др-жа-ве кроз исто-ри-ју, при-ба-вља му но-ве по-што-ва-о-це и про-тив-ни-ке. У њој са ома-ло-ва-жа-ва-њем го-во-ри о до-ла-ску Хи-тле-ра, сти-чу-ћи по-до-зре-ње офи-ци-јел-них кру-го-ва.

Као до-пи-сник, рат про-во-ди на за-пад-ном а по-том и на ис-точ-ном фрон-ту (Ру-му-ни-ја, Укра-ји-на, Ру-си-ја, Ју-го-сла-ви-ја), да би, по-сле из-др-жа-не че-тво-ро-ме-сеч-не ка-зне, због отво-ре-них сим-па-ти-ја пре-ма Ру-си-ма, оти-шао у Фин-ску где бо-ра-ви до 1943. го-ди-не, до оку-па-ци-је Ита-ли-је од стра-не са-ве-зни-ка. Тај пе-ри-од је по-тре-сно опи-сан у ње-го-вом слав-ном ро-ма-ну *Ка-пут*.

У ње-го-вој љу-ба-ви, у ње-го-вом ср-цу, у ње-го-вој но-стал-ги-ји, на-зи-ра-ло се не-ко не-ви-дљи-во брат-ство Евро-пља-на... Стра-ни-це ње-го-вих ро-ма-на пу-не су ру-ског, ру-мун-ског, швед-ског, фран-цу-ског је-зи-ка, и раз-у-ме-ва-ња ан-тич-ке ди-мен-зи-је тих љу-ди за-хва-ће-них још јед-ним европ-ским ра-том.

Од-ла-зи у Ита-ли-ју и по-ста-је офи-цир за ве-зу из-ме-ђу ита-ли-јан-ске и са-ве-знич-ке ар-ми-је, што је и опи-са-но у ро-ма-ну *Ко-жа*.

Сви-ре-пим сар-ка-змом, Ма-ла-пар-те от-кри-ва про-ста-клук осва-ја-ча Евро-пе, Са-ве-зни-ка, Аме-ри-ка-на-ца, ко-ји и да хо-ће не мо-гу да схва-те европ-ског чо-ве-ка.

Ро-ман по-чи-ње опи-сом до-ла-ска са-ве-знич-ке ар-ми-је на југ Ита-ли-је, ко-ји се по-кла-па са да-ни-ма ку-ге што је за-хва-ти-ла ста-нов-ни-штво, на ко-ју су са-ве-знич-ки вој-ни-ци не-ким чу-дом от-пор-ни. Ма-ла-пар-те, у дру-штву јед-ног аме-рич-ког офи-ци-ра, про-ла-зи кроз низ жа-ло-сно-сме-шних, окрут-них и јад-них си-ту-а-ци-ја, у ко-ји-ма пат-ња и по-ни-же-ње ца-ру-ју. Раз-ме-ре ка-та-кли-зме го-во-ре о ве-ли-чи-ни ко-ја је по-ра-же-на, а ку-га го-во-ри о ду-хов-ном ге-но-ци-ду над Евро-пом. Ма-ла-пар-те, као не-ки упи-јач жа-ло-сти и ја-да сво-јих су-на-род-ни-ка, при-ма на се-бе сву пат-њу, пре-у-зи-ма на се-бе све, као гро-мо-бран шти-те-ћи дру-ге од ком-плек-са кри-ви-це, нај-го-рег осе-ћа-ња ко-је по-сто-ји... Са-жа-љи-вим и бол-ним по-гле-дом, по-сма-тра Ма-ла-пар-те сце-ну, зна-ју-ћи да оно у Ита-ли-ји што во-ли оста-је скри-ве-но оку по-бед-ни-ка, и да че-ка не-ко но-во вре-ме и не-ке дру-ге љу-де... „Аме-ри-кан-ци ни-су ци-ни-ци, они су оп-ти-ми-сти. И оп-ти-ми-зам је сам по се-би знак чед-но-сти... Аме-ри-кан-ци ве-ру-ју да се си-ро-ма-штво, глад, бол мо-гу са-вла-да-ти... да има ле-ка сва-ком злу. Не зна-ју да је зло не-из-ле-чи-во... Не зна-ју да без зла не-ма Хри-ста... Њи-хо-ва не-у-си-ље-на уљуд-ност, њи-хов сми-сао за чо-веч-ност, њи-хов не-ду-жни и при-ја-зни осмех ка-кав има-ју по-ште-ни, до-бри, об-да-ре-ни ве-ли-ки де-ча-ци... Па ипак се све че-га су се ти чу-де-сни вој-ни-ци до-та-кли од-мах по-ква-ри-ло... ку-га је би-ла у њи-хо-вом са-о-се-ћа-њу, чак и у њи-хо-вој же-љи да по-мог-ну том не-сре-ћ-ном на-ро-ду...” „Не-ма на све-ту на-ро-да ко-ји би имао та-ко сна-жно, та-ко чи-сто, чу-ло за људ-ску со-ли-дар-ност...” „Али Христ зах-те-ва од љу-ди ми-ло-ср-ђе а не со-ли-дар-ност.”

Не-за-бо-рав-не су сце-не где на-пуљ-ске же-не ста-вља-ју пла-ве чу-пер-ке ме-ђу но-ге, јер то во-ле црн-ци, сце-не где мај-ке про-да-ју сво-је си-но-ве Ма-ро-кан-ци-ма-са-ве-зни-ци-ма...

Па-ра-док-сал-но, пат-ња је знак нај-ве-ћих. Ма-ла-пар-те нам го-во-ри ка-ко се жи-ви и во-ли упр-кос и по сва-ку це-ну. У ми-зе-ри-ји увек ви-ди и зр-но ис-ку-пље-ња и раз-у-ме-ва-ју-ћи сво-је су-на-род-ни-ке као да им да-је шан-су, кре-дит за не-ки дру-ги жи-вот.

Си-ле ко-је нас као ко-ре-ње др-же баш за ово пар-че тла ука-зу-ју се као скри-ве-на ле-по-та, на-спрам на-ка-зне ствар-но-сти и по-ср-ну-ло-сти. Зе-мља – отаџ-би-на – баш та-да тра-жи љу-бав, без-у-слов-ну, огром-не сна-ге, не-ку ме-ша-ви-ну хри-шћан-ског са-жа-ље-ња и вул-кан-ског ви-та-ли-зма упр-кос, ону мир-ну при-бра-ност чо-ве-ка без илу-зи-ја, ко-ји у кр-ви но-си се-ћа-ње на го-ра вре-ме-на и ко-ји има спрем-ност за још го-ра.

ПО-ГО-ДАК У МУ-ШКОСТ ЕВРО-ПЕ

Ма-ла-пар-те нам ка-же да је Евро-па зе-мља пат-ње. Пат-ња је за-лог ве-ли-чи-не и це-на бу-дућ-но-сти. За-то је Евро-па ко-лев-ка и ков-ни-ца нај-сме-ли-јих по-ду-хва-та, нај-ви-шег ти-па чо-ве-ка. Пра-ви европ-ски ари-сто-кра-ти-зам је у тој без-у-слов-ној при-вр-же-но-сти *ро-ди-ни*, у тој ме-та-фи-зи-ци окле-ве-та-не кр-ви и тла.

Је-зо-ви-ти ху-мор из-би-ја у опи-су ве-че-ре, ка-да у част јед-не Аме-ри-кан-ке, ути-цај-не се-на-то-ро-ве же-не, бу-де сер-ви-ра-на си-ре-на, ри-ба-де-вој-ка. Схва-та-мо да Евро-па, кул-тур-на, пре-фи-ње-на, ду-хо-ви-та, за-бав-на, уз-не-ми-ре-на и не-до-ку-чи-ва, оста-је ван до-ма-ша-ја по-бед-ни-ка. Шта је жи-вот без ми-сте-ри-о-зно-сти, без тај-не, без нео-бја-шњи-во-сти? Ка-ко жи-вот ма-ло за-ви-си од људ-ске во-ље... Скр-ха-на до-бро-том, ху-ма-но-шћу и „нор-мал-но-шћу" по-бед-ни-ка, аутен-тич-на Евро-па се гу-ши у вар-вар-ству мо-дер-ни-зма.

Не-за-бо-рав-не су стра-ни-це где се опи-су-је ка-ко тај мо-дер-ни-зам има ко-ре-не у сек-су-ал-ној из-о-па-че-но-сти. До-ла-ском са-ве-зни-ка, у Ита-ли-ју су из це-ле Евро-пе по-че-ли при-сти-за-ти пе-де-ра-сти, при-ву-че-ни „сло-бо-дом", про-сла-вља-ју-ћи у мрач-ним ура-ни-јум-ским кул-то-ви-ма и свој до-при-нос том „осло-бо-ђе-њу". У тај-ним и не-у-хва-тљи-вим ве-за-ма ко-ке-то-ва-ња, Ма-ла-пар-те уви-ђа пе-дер-ске ко-ре-не мо-дер-не Евро-пе и ње-на ду-хов-на ис-хо-ди-шта у мо-дер-ној кул-ту-ри Жи-да, Ели-ја-ра, да-да-и-зма и ко-му-ни-зма. Тач-но уоча-ва си-ле ко-је су је фор-ми-ра-ле и осе-ћа-ња ко-ја су се по-пе-ла на сце-ну. Пе-де-ра-сти-ја, пла-ни-ра-на хлад-но, из там-них цен-та-ра, сра-чу-на-та да уни-шти дру-штве-но тки-во Евро-пе, по-сле че-га је све мо-гу-ће, ши-ри-ла се бр-зи-ном мо-де. Зна-ли су тач-но где га-ђа-ју, у му-шкост Евро-пе... „По-чи-њем да ве-ру-јем да су са-мо пе-де-ри до-би-ли рат. Пе-де-ри су хе-ро-ји сло-бо-де."

Са сво-га осмо-три-шта, ви-део је шта се де-ша-ва са на-шом Евро-пом, ја-сни-је не-го што мно-ги мо-гу да ви-де и да-нас, ка-да не ви-де-ти зна-чи је-ди-но би-ти ан-ти-е-вро-пља-нин. У крај-њој кон-се-квен-ци, мо-гло би се ре-ћи, сим-бо-лич-ки а и бу-квал-но, ли-бе-рал-на де-мо-крат-ска ле-ви-ца по-сле-рат-не Евро-пе је

пе-де-ри-зо-ва-на.

Шта нам де-ло Ма-ла-пар-теа да-нас зна-чи ?

Оста-ти ве-ран се-би и ка-да ствар-ност кре-не дру-гим то-ко-ви-ма од оних у ко-је смо угра-ди-ли мла-дост на по-чет-ку. Во-ле-ти отаџ-би-ну и ка-да је за-по-сед-ну љу-ди не-до-ра-сли а вр-ло мо-дер-ни, вр-ло ху-ма-ни, хе-ро-ји сло-бо-де, до по-вра-ћа-ња про-гре-сив-ни. Ка-да се це-ла ствар-ност во-ље-не зе-мље це-ри као на-ка-за, у ру-ка-ма по-бед-ни-ка. Ка-да све го-во-ри о па-ду, о по-ра-зу и уга-слој во-љи, та-да пе-сник, хри-сто-ли-ки Ма-ла-пар-те, на-ла-зи уте-ху и ис-ку-пље-ње у не-по-ко-ре-ним осме-си-ма, у не-до-дир-љи-вим вре-ли-ма веч-не Ита-ли-је. Ако је ика-да Христ вас-кр-сао у Ита-ли-ји, ве-ру-јем био је у ли-ку Ма-ла-пар-теа, не-сво-дљи-вог на ишта што га ми-ри са ствар-но-шћу и ти-ме гу-ра у за-бо-рав.

Ро-ман се за-вр-ша-ва крај уга-слог Ве-зу-ва, где Ма-ла-пар-те од-би-ја по-зив да оде у Аме-ри-ку... Го-во-ри сво-ме при-ја-те-љу Џи-ми-ју... „Знаш ли ти да ни-је исти-на да је Христ спа-сао свет, јед-ном за-сваг-да. Христ је умро ка-ко би нас на-у-чио да сва-ко од нас мо-же по-ста-ти Христ, да сва-ки чо-век мо-же спа-сти свет сво-јом соп-стве-ном жр-твом. И Христ би умро не-ко-ри-сно, ка-да сва-ки чо-век не би мо-гао по-ста-ти Христ и спа-сти свет.”

„Чо-век је са-мо чо-век”, ре-че Џи-ми. „О, Џи-ми, за-што не-ћеш да схва-тиш да ни-је нео-п-ход-но би-ти Бож-ји син, вас-кр-сну-ти из мр-твих тре-ћег да-на и се-де-ти де-сно од оца, да би се би-ло Исус Христ?” „Ти при-да-јеш мно-го ва-жно-сти мр-тви-ма”, ре-че Џи-ми, „је-дан чо-век вре-ди са-мо док је жив. Мр-тав чо-век је са-мо мр-тав чо-век”. – „Код нас у Евро-пи са-мо мр-тви вре-де...” И да-ље... „Знам, Џи-ми, да је Аме-ри-ка бо-га-та и сре-ћна зе-мља. Али не-ћу от-пу-то-ва-ти, мо-рам оста-ти ов-де. Ни-сам по-длац, Џи-ми. А за-тим и бе-да, глад, страх, на-да, и то су чу-де-сне ства-ри. Чу-де-сни-је од бо-гат-ства, чу-де-сни-је од сре-ће.”

Би-ти сре-ћан за Ма-ла-пар-теа зна-чи не мо-ћи схва-ти-ти жи-вот. Сра-мо-та је до-би-ти рат.

Роман *Кожа* доспео је на индекс Светог официјума због описа деморалисаног

свештенства у тим данима пораза, а једним поглављем увредио је лично Папу.

У по-сле-рат-ној Ита-ли-ји се-бе је све те-же ви-део у окви-ри-ма ла-жи „хе-рој-ске де-мо-кра-ти-је”.

Ре-жи-ра и пи-ше по-зо-ри-шне ко-ма-де и је-дан филм, *За-бра-ње-ни Христ*. Окре-ће се ис-хо-ди-шти-ма стра-па-е-зе (за-ви-чај-но-сти), сво-је мла-до-сти и пи-ше књи-гу есе-ја *Про-кле-ти То-скан-ци*
, у ко-јој са стра-шћу сли-ка ка-рак-тер љу-ди сво-је во-ље-не зе-мље.

Пу-ту-је у Ру-си-ју и Ки-ну и са ен-ту-зи-ја-змом пи-ше о но-вом дру-штву, ко-је се ра-ђа.

Разболео се од тешке болести којој је смрт једини лек. Црква се до краја борила за његово преобраћење.

Умро је у Ри-му (1957. го-ди-не) уз лич-ни бла-го-слов Па-пе. Оста-ла је да леб-ди, до кра-ја, не-из-ве-сност и тај-на да ли је на са-мр-ти при-мио Хри-сто-ву ве-ру. Сво-јим жи-во-том и пат-ња-ма, осве-до-чио је Хри-стов лик у се-би и сте-као оре-ол све-тих про-клет-ни-ка Евро-пе, а на-ма оста-вио не-мир по-ра-же-них. **<**

(Јун 2006)